

Jämtlands gymnasieförbund

Utredning av ansvarsfördelning
för den kommunala
vuxenutbildningen

September 2020

Uppdrag

På ägarsamrådet för Jämtlands Gymnasieförbund den 21 november 2019 fick förbundet uppdraget att utreda hur den kommunala vuxenutbildningen i förbundets medlemskommuner ska organiseras. Utredningen ska belysa för- och nackdelar med att:

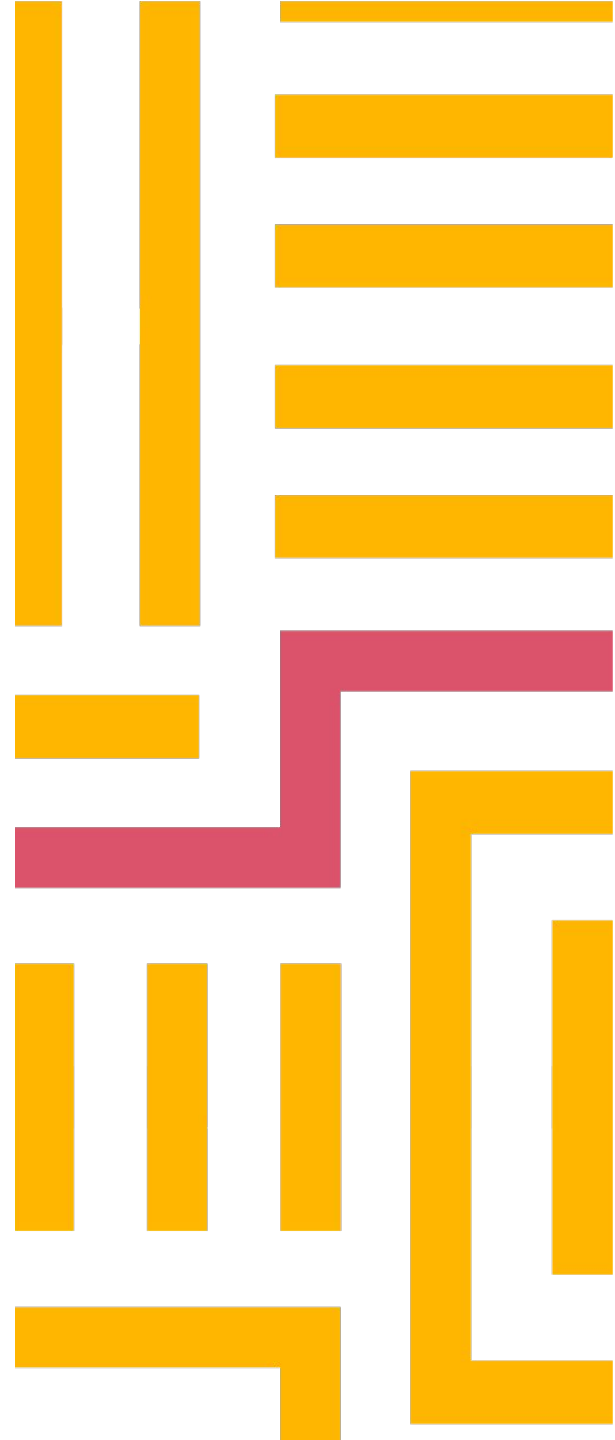
- Behålla nuvarande organisationsstruktur med fyra administrationer för kommunal vuxenutbildning inom JGY:s samverkansområde.
- Överlåta ansvaret för den kommunala vuxenutbildningen i Krokom, Åre och Östersund till direktionen för Jämtlands Gymnasieförbund.

Mot bakgrund av det ska utredningen föreslå en framtida ansvarsfördelning för den kommunala vuxenutbildningen inom förbundets medlemskommuner.

Förbundsstyrelsen har gett PwC i uppdrag att genomföra delar av utredningen för att kartlägga följande delar:

- Vuxenutbildningsutbudet i respektive kommun och hur verksamheten organiseras i egen respektive upphandlad regi.
- De ekonomiska förutsättningarna för vuxenutbildningen i respektive kommun.
- Hur vuxenutbildningen i respektive kommun samverkar med andra kommunala och statliga verksamheter, samt regionalt inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet.
- Eventuella konsekvenser av hur det ena eller andra alternativet påverkar driftsformerna i respektive kommun.
- Ta hänsyn till förslagen i SOU 2020:33 *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning*
- Föra en dialog med extern regional och/eller nationell expertis inom vuxenutbildningsområdet i samband med övervägandena av resultaten.

PwC uppdrag har genomförts under våren 2020. Den statliga utredningen SOU 2020:33 skulle ha lämnats under februari 2020 men blev förskjutet till juni 2020. Därmed blev även denna utredning förskjuten.

Innehållsförteckning

1. Kartläggning utifrån utbildning
2. Kartläggning utifrån kommun
3. Förbundet samt förändringar i kommunerna under 2020
4. Sammanfattning från intervjuer med rektorer
5. SOU 2020:30 - Gemensamt ansvar - en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning
6. Inspel från andra förbund

1

Kartläggning utifrån
utbildning

Grundläggande vuxenutbildning

Kommun	Regi	Antal unika elever				
		2017	2017/2018*	2018	2018/2019*	2019
Åre	I egen regi	54	29.63%	70	27.14%	89
Östersund	Egen huvudman med externa aktörer	329	27.66%	420	44.76%	608
Krokom	Annan huvudman. Främst via LC i Östersund	47	-8.51%	43	4.65%	45
Ragunda	I egen regi till stor del	5	100.00%	10	100.00%	20
Bräcke	I egen regi till stor del	48	35.42%	65	9.23%	71
Totalt		483	25.88%	608	37.01%	833

* procentuell skillnad

- Alla kommuner förutom Krokom bedriver grundläggande vuxenutbildning i egen regi. I dessa kommuner har elevantalet ökat sedan 2017
- Krokom bedriver grundläggande vuxenutbildning via annan huvudman (främst Östersund). Sedan 2017 har elevantalet i Krokom minskat med 4,3%

Gymnasial vuxenutbildning

Kommun	Regi	Antal unika elever				
		2017	2017/2018*	2018	2018/2018*	2019
Åre	Genom vuxenutbildningen i Östersund	85	7.06%	91	68.13%	153
Östersund	Egen huvudman med externa aktörer	2 619	-1.18%	2 588	11.51%	2 886
Krokom	Annan huvudman. Främst via LC i Östersund	160	12.5%	180	11.11%	200
Ragunda	Delvis egen regi delvis uppköp	37	13.51%	42	2.38%	43
Bräcke	Delvis egen regi delvis uppköp	41	34.15%	55	-49.09%	28
Totalt		2 942	0.48%	2 956	11.98%	3 310

* procentuell skillnad

- Den gymnasiala vuxenutbildningen bedrivs i alla samtliga kommuner
- Antalet elever har ökat i nästan alla berörda kommuner
- I Åre har antal elever ökat med 80 % på tre år
- I Bräcke halverades antal elever mellan 2018- och 2019
- Utbildningen bedrivs i egen regi och genom annan huvudman
- Östersunds kommun är störst i antal elever och har även elever från andra kommuner

Yrkesutbildningar på gymnasial nivå

Kommun	Regi	Antal unika elever				
		2017	2017/2018*	2018	2018/2018*	2019
Åre	En i samverkan med extern aktör, övriga genom Vux Östersund	79	54.43%	122	-40.16%	73
Östersund	Dels egen huvudman med externa aktörer dels samverkansavtal med JGY	1 279	0.39%	1 284	20.87%	1 552
Krokom	Blandat	241	7.05%	258	23.64%	319
Ragunda	Egen regi/köper utbildning internt/köper utbildning externt	49	-36.73%	31	12.90%	35
Bräcke	Egen regi/köper internet/köper externt från LC i Östersund	83	19.28%	99	-18.18	81
Totalt		1 731	3.64%	1 794	14.83%	2 060

* procentuell skillnad

-
- Yrkesutbildningar på gymnasial nivå har ökat i framförallt Östersund och Krokom
 - Åre hade en topp 2018 som under 2019 gick ner till ungefär samma nivå som 2017
 - Det totala antalet elever har ökat med 19 % sedan 2017
 - Östersunds kommuns har utbildningar för fyra av de fem kommunerna
 - Utbildningarna i samtliga kommuner sker i blandad regi

Särvux på grundläggande nivå

Kommun	Regi	Antal unika elever				
		2017	2017/2018*	2018	2018/2018*	2019
Åre	Egen regi	9	-55.56%	4	0%	4
Östersund	Samverkansavtal JGY. Östersund beställare och JGY huvudman	14	7.14%	15	13.33%	17
Krokom	Egen regi	3	0%	3	0%	3
Ragunda	Inga elever i egen regi. Köps in vid behov (internt)	0	0%	0	0%	0
Bräcke	Inga elever i egen regi. Köps in vid behov (internt)	1	0%	1	-100%	0
Totalt		27	-14.81	23	4.35%	24

* procentuell skillnad

- Antal elever i Åres särvux har minskat med mer än 50% under de tre senaste åren
- I Östersund har antal elever ökat med 20 % sedan 2018
- Krokom har haft oförändrade nivåer
- Särvux i Ragunda och Bräcke har inga elever
- Sett till totalt antal elever har det skett en minskning sedan 2017

Särvux på gymnasial nivå

Kommun	Regi	Antal unika elever				
		2017	2017/2018*	2018	2018/2018*	2019
Åre	Inga elever	0	0	0	0	0
Östersund	Samverkansavtal JGY. Östersund beställare och JGY huvudman	42	-38.10%	26	-19.23%	21
Krokom	Egen regi	12	0%	12	0%	12
Ragunda	Inga elever i egen regi. Köps in vid behov (internt)	0	0	0	0	0
Bräcke	Inga elever i egen regi. Köps in vid behov (internt)	0	0	0	0	0
Totalt		54	-29.63%	38	-13.16%	33

* procentuell skillnad

- I två av fem kommuner finns elever som går i särvux på gymnasial nivå
- I Östersund har antal elever halverats sedan 2017
- Elevantalet i Krokom är oförändrat

SFI

Kommun	Regi	Antal unika elever				
		2017	2017/2018*	2018	2018/2018*	2019
Åre	Egen regi	262	1.53%	266	-13.53%	230
Östersund	Egen huvudman med externa utförare	994	-17.81%	817	5.75%	864
Krokom	Egen huvudman med extern utförare samt interkommunalt köpta platser	203	-7.88%	187	-18.72%	152
Ragunda	Egen regi	169	-21.89%	132	-31.06%	91
Bräcke	Egen regi	162	-21.60%	127	-16.54%	106
Totalt		1 790	-14.58%	1 529	-5.62%	1 443

* procentuell skillnad

- Antal elever i SFI har under den aktuella tidsperioden minskat i samtliga kommuner
- Det totala antalet elever har minskat med ca. 20% sedan 2017
- Samtliga kommuner bedriver SFI i egen regi. Två kommuner har även annan aktörer

2

Kartläggning utifrån
kommun

Åre

Utbildningar i egen regi

- Grundläggande vuxenutbildning
- Särvux på grundläggande nivå
- SFI
- Driver YH-utbildningar och lärcenter via Campus Åre
- Skidlärarutbildningen

Utbildning i annan regi

- Gymnasial vuxenutbildning - Östersund
- Yrkesutbildning på gymnasial nivå - Externa aktörer och Östersund

Antal elever per utbildning (2019)

- Grundläggande vuxenutbildning: 89
- Gymnasial vuxenutbildning: 153
- Yrkesutbildning på gymnasial nivå: 73
- Särvux på grundläggande nivå: 4
- Särvux på gymnasial nivå: 0
- SFI: 230

Budget ink. statsbidrag

13 277 000 kr*

Budget per invånare

1 152 kr/invånare

Möjligheter

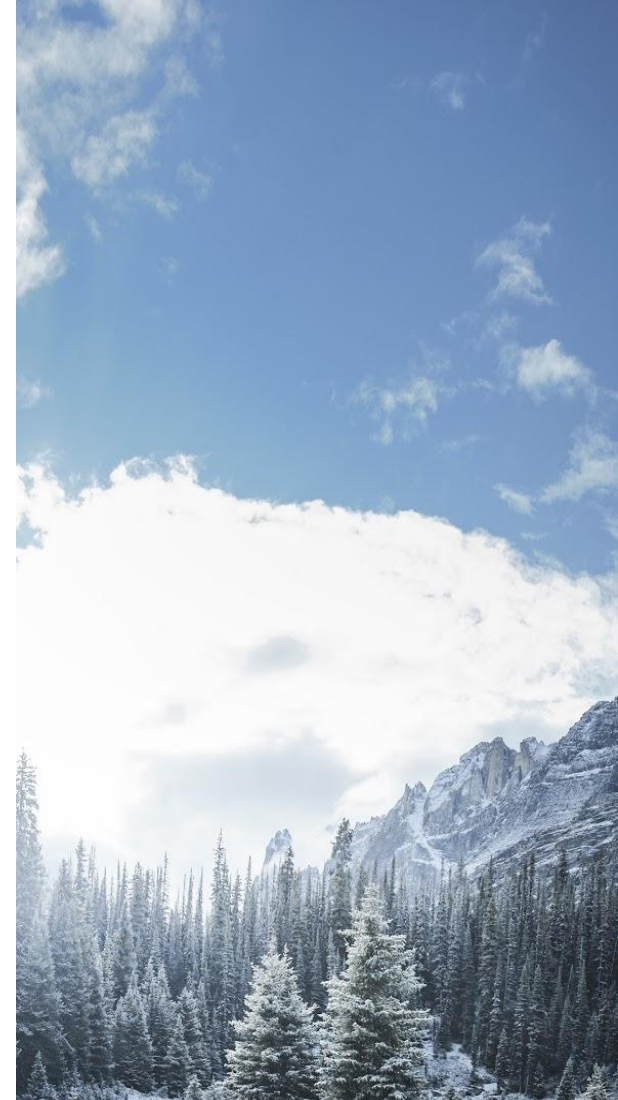
- Ledning, administration och samordning fungerar bra

Utmaningar

- Kan inte bevilja alla yrkesutbildningar
- Svårt att planera SFI

Planerade förändringar

- Ökade hyreskostnader för året till följd av ny lokal. Kan i framtiden minska. Har tilldelats extra pengar för att täcka hyreskostnader.
- Minskade intäkter från integration/inflyttning

**Innefattar inte Lärcentrum och YH utbildningarna. Lärcentrum ligger i Åre under Campus Åres tak och innefattar LC studenter, tentamensservice, LC service "mötesplats, mäklare och motor", LC koordinator 60%, administration 40% , skidlärarutbildning(2 utbildningar med start ht -20 yrkesvux), YH Event & productmanager 2- årig och YH Vildmarks och äventyrsguide 1,5 årig.*

Östersund

Utbildningar i egen regi

- Grundläggande vuxenutbildning (huvudman med upphandlade aktörer)
- Gymnasial vuxenutbildning (huvudman med upphandlade aktörer)
- Yrkesutbildningar på gymnasial nivå (huvudman med upphandlade aktörer)
- Särvux på grundläggande och gymnasial nivå (samverkansavtal med JGY)
- SFI (huvudman med upphandlade aktörer)

Antal elever per utbildning (2019)

- Grundläggande vuxenutbildning: 608
- Gymnasial vuxenutbildning: 2 886
- Yrkesutbildning på gymnasial nivå: 1 552
- Särvux på grundläggande nivå: 17
- Särvux på gymnasial nivå: 21
- SFI: 864

Budget ink. statsbidrag

56 000 000 kr*

Budget per invånare

878 kr/invånare

Möjligheter

- Stor bredd av utbildningar
- Kompetens att arbeta med externa anordnare
- Flexibla utbildningar anpassade efter vuxna och efter vuxenutbildningens uppdrag
- Kostnadseffektiv organisation
- Snabbfotade, kan erbjuda utbildningar efter arbetsmarknadens behov

Utmaningar

- I takt med att antal elever vuxit snabbt behöver organisationen/ledningen organiseras om
- Inne på sista året med upphandlade avtal och samverkansavtal med JGY.
- Nya avtal ska enligt politiska beslut skrivas, och en ny upphandling ska genomföras för 2021 och framåt.

**Innefattar lärcentrum och vuxenutbildning*

Krokom

Utbildningar i egen regi

- Yrkesutbildningar på gymnasial nivå delvis i egen regi
- Särvux på grundläggande och gymnasial nivå
- SFI delvis i egen regi

Utbildning i annan regi

- Grundläggande vuxenutbildning - Östersund
- Gymnasial vuxenutbildning - Östersund
- Yrkesutbildningar på gymnasial nivå - Östersund
- SFI - Extern aktörer och Östersund

Antal elever per utbildning (2019)

- Grundläggande vuxenutbildning: 45
- Gymnasial vuxenutbildning: 200
- Yrkesutbildning på gymnasial nivå: 319
- Särvux på grundläggande nivå: 3
- Särvux på gymnasial nivå: 12
- SFI: 152

Budget ink. statsbidrag

9 935 000 kr*

Budget per invånare

669 kr/invånare

Möjligheter

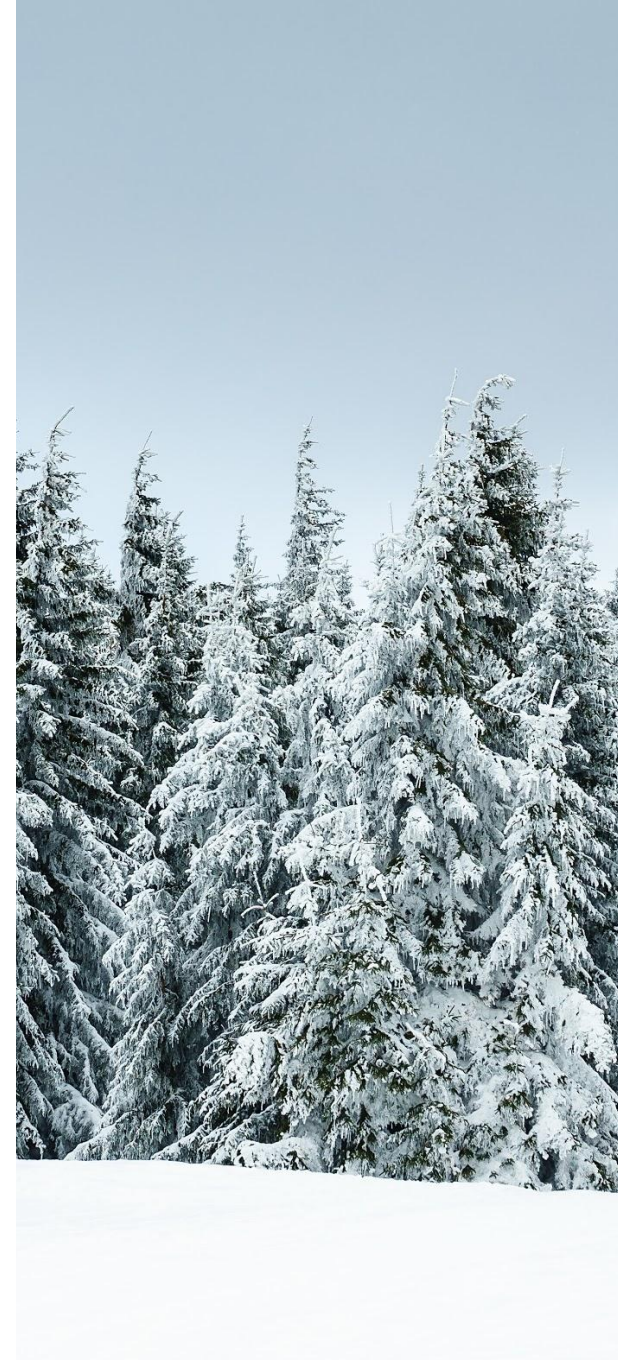
- Beviljande av utbildningsplatser sker i kommunen - närhet till sökande och studerande.
- Samverkan med annan kommunal verksamhet
- Finns inget styrande samverkansavtal - ger stor valbarhet för invånare
- Lärarcentraverksamhet

Utmaningar

- Organisationens storlek. Ställs samma krav på små som stora organisationer

Planerade förändringar

- I budget för 2020 finns ett sparkrav på 680 000 kr.

**Innefattar lärcentrum och vuxenutbildning*

Ragunda

Utbildningar i egen regi

- Grundläggande vuxenutbildning
- Gymnasial vuxenutbildning (delvis egen regi)
- Yrkesutbildningar på gymnasial nivå (delvis egen regi)
- SFI

Utbildning i annan regi

- Gymnasial vuxenutbildning (delvis uppköpt)
- Yrkesutbildningar på gymnasial nivå (delvis uppköpt)

Antal elever per utbildning

- Grundläggande vuxenutbildning: 20
- Gymnasial vuxenutbildning: 43
- Yrkesutbildning på gymnasial nivå: 35
- Särvux på grundläggande nivå: 0
- Särvux på gymnasial nivå: 0
- SFI: 91

Budget ink. statsbidrag

6 974 244 kr *

Budget per invånare

1 305 kr/invånare **

Möjligheter

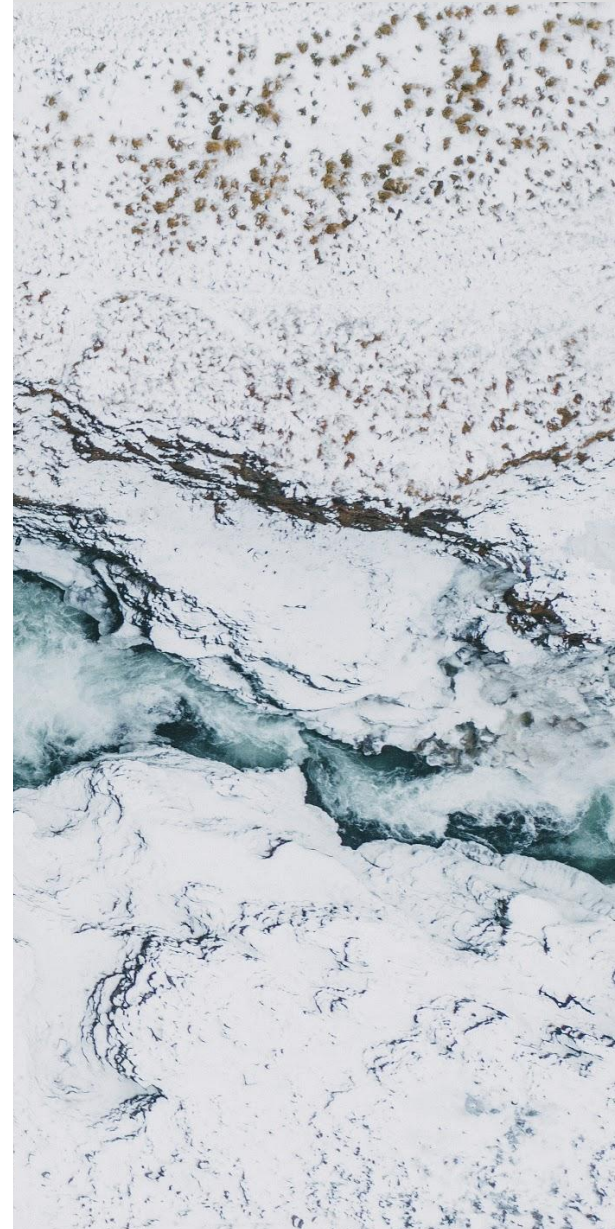
- Hög lärarbehörighet. Stort urval grundläggande ämnen på GRUV
- Lärcentrum, kommunen köper utbildningsplatser via upphandling i Östersund, gör att invånaren får ett större utbud och Ragunda slipper göra egna upphandlingar

Utmaningar

- En liten kommun med litet budgetutrymme. Budgetramen tillåter inte vissa yrkesutbildningar
- Urvalen enligt lag styr vilka som får läsa och inte
- På grund av få elever köps utbildning som det skulle finnas förutsättningar att driva i egen regi vid fler elever

Planerade förändringar

- Inflödet på SFI minskar
- Finns behov av att möta eleverna i "nästa steg", mer GRUV och gymnasial vux samt yrkesvux

**Eftersom Ragunda har lämnat sitt huvudmannaskap till JGY inkluderar budgeten även elevpeng från externa kommuner-
**Budget per invånare blir därför något missvisande*

Bräcke

Utbildningar i egen regi

- Grundläggande vuxenutbildning
- Gymnasial vuxenutbildning (delvis egen regi)
- Yrkesutbildningar på gymnasial nivå (delvis egen regi)
- SFI

Utbildning i annan regi

- Gymnasial vuxenutbildning (delvis uppköpt)
- Yrkesutbildningar på gymnasial nivå (delvis uppköpt)

Antal elever per utbildning

- Grundläggande vuxenutbildning: 71
- Gymnasial vuxenutbildning: 28
- Yrkesutbildning på gymnasial nivå: 81
- Särvux på grundläggande nivå: 0
- Särvux på gymnasial nivå: 0
- SFI: 106

Budget ink. statsbidrag

15 182 967 kr*

Budget per invånare

2 381 kr/invånare**

Möjligheter

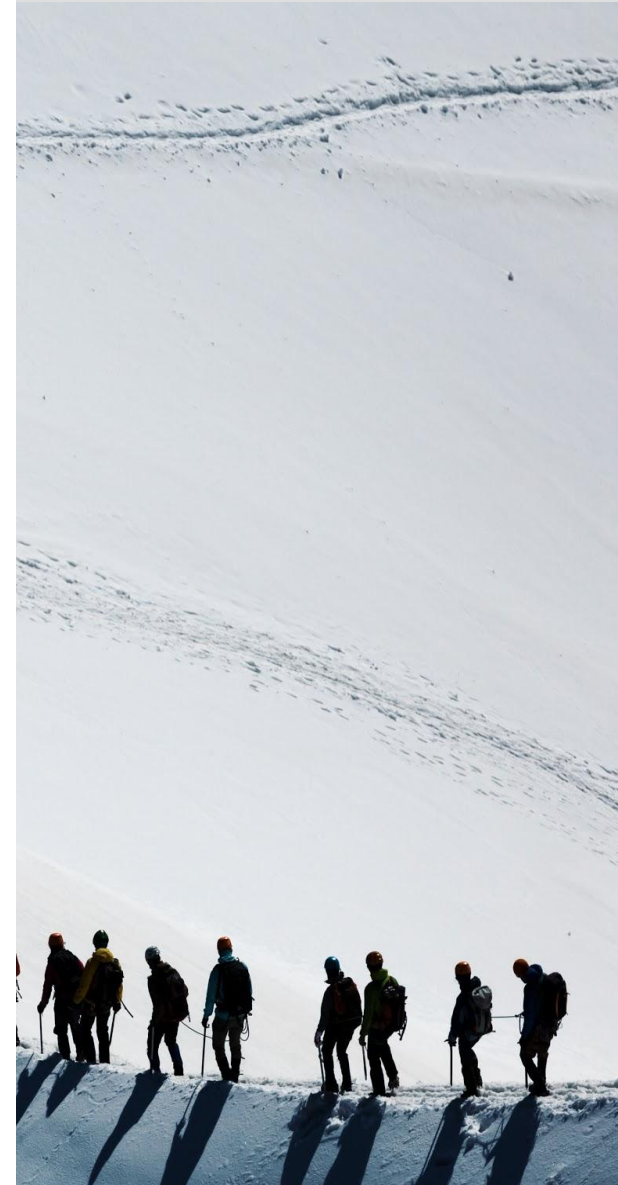
- Liten enhet som har möjlighet att kombinera SFI, GrundVux, vård och omsorg
- Eleverna får allt på samma ställe och vi kan individanpassa vid behov
- Kan brygga över och kombinera olika ämnen där t ex SFI-elever samtidigt studerar andra ämnen
- God samverkan med Kommunen, Arbetsmarknadsenheten, Socialförvaltningen och Arbetsförmedlingen

Utmaningar

- Elevernas digitala kompetens, särskilt inom vuxenutbildningen
- Att utbilda elever med annat modersmål än svenska

Planerade förändringar

- Omstrukturerat SFI för att möta det minskade elevantalet
- Inga planer för SFI 2020

**Eftersom Bräcke har lämnat sitt huvudmannaskap till JGY inkluderar budgeten bl.a. elevpeng från externa kommuner á 4,6 mkr. Ram från Bräcke kommun är 6,3 mkr.*

***Budget per invånare är pga ovan missvisande*

Vid jämförelse mellan kommunerna har Åre störst budget per invånare*

	Budget ink. statsbidrag	Antal invånare (senaste siffrorna)	Budget ink statsbidrag/ /invånare	Gemensamma statsbidrag	Budget exkl. statsbidrag	Budget exkl. statsbidrag/ invånare
Åre**	13,277,000	11,529	1152	1,522,000	11,755,000	1,020
Krokom***	9,935,000	14,858	669	3,535,500	6,399,500	431
Östersund****	56,000,000	63,779	878	17,000,000	39,000,000	611
Bräcke*****	15,182,967	6,376	2,381	2,442,000	11,985,468	1,880
Ragunda*****	6,974,244	5,343	1,305	1,210,000	5,499,245	1,029

*Jämförelsen bör tolkas med en viss försiktighet, eftersom kommunernas uppdrag skiljer sig åt.

**Innefattar inte Lärcentrum och YH utbildningarna. Lärcentrum ligger i Åre under Campus Åres tak och innefattar LC studenter, tentamensservice, LC service "mötesplats, mäklare och motor", LC koordinator 60%, administration 40% , skidlärarutbildning(2 utbildningar med start ht -20 yrkesvux), YH Event & productmanager 2- årig och YH Vildmarks och äventyrsguide 1,5 årig.

***Innefattar Lärcentrum och vuxenutbildning

****Innefattar Lärcentrum och vuxenutbildning

*****Eftersom Bräcke har lämnat sitt huvudmannaskap till JGY inkluderar budgeten bl.a. elevpeng från externa kommuner á 4,6 mkr. Ram från Bräcke kommun är 6,3 mkr vilket ger en budget per invånare på 988 kr.

*****Eftersom Ragunda har lämnat sitt huvudmannaskap till JGY inkluderar budgeten bl.a. elevpeng från externa kommuner. Ram från Ragunda kommun är 5 mkr, vilket ger en budget per invånare på 935 kr.

3

Förutsättningar och
utmaningar för
förbundets
kommuner samt
förändringar under
2020

Kommunerna anser att gymnasieförbundet både har styrkor och utmaningar

Styrkor

- Samordnad administration.
- God kvalitet på erbjudna yrkesutbildningar och särvox.
- Bra ledning av erbjudna yrkesutbildningar.
- Blivit mer flexibel och anpassat efter vuxenutbildningens uppdrag.

Utmaningar

- Närhetsperspektiv åsidosätts.
- Kan bli mer flexibelt, bland för mycket gymnasieskola.
- Behöver bygga ut stöd för utlandsfödda.
- I vissa fall begränsade utbildningsplatser.

Förbundet har identifierat flertal styrkor hos kommunerna i gymnasieförbundet...

Östersund

- Gemensamt vuxråd för att tillvarata gemensamma erfarenheter för utveckling.
- Samordnat yrkesvuxintag som går att koordinera med gymnasieutbildningarna.
- Samverkan gymnasiet och vuxenutbildningen, nyttja gemensam kompetens och resurser.
- Samordning möjligt mellan skolor i JGY och att erbjuda t.ex. delar av kurser där egna skolan saknar resurser.

Bräcke

- Redan etablerade i Lärcentrum eftersom de blev huvudman för ett antal år sedan, och kan därför kombinera utbildningar maximalt.
- Skapade fysiskt Lärcentrum år 2019 där elever erbjuds handledning och en lugn studiemiljö.
- Ett stort utbud av utbildningar inom förbundet.
- Gemensamma samarbetet i Lärcentrum i länet.

Ragunda

- Det finns ett stort utbud av utbildningar inom förbundet.
- Använder samma utbildningsplattform - underlättar när elever studerar i Ragundas studierum.
- Möjlighet för kunskapsutbyte mellan yrkeslärare. Yrkesläraren blir mindre ensam i sin yrkesutövning.
- Vuxråd i JGY där rektorer, syvar och admin träffas för att diskutera vuxenutbildningen.

... men även vissa utmaningar

Östersund

- När antagningen på gymnasiets utbildningar ökar, ställer det särskilda krav på vuxenutbildningen gällande kompetens, personal, material och lokaler.

Bräcke

- Att få budgeten att räcka till så mycket utbildningar som möjligt. Vuxenutbildningen är en rörlig verksamhet som kräver mycket planering och strukturering.

Ragunda

- Avståndet till skolorna utanför Östersund.

Några förändringar under 2020 jämfört med 2019, enligt förbundet

Östersund

- Fler elever på en del av våra utbildningar. En allt större andel med annat modersmål än svenska. Vi erbjuder fler utbildningar 2020 än 2019.

Bräcke

- Inom Vård och omsorg planeras en start hösten 2020 men ingen våren 2021 eftersom fokus behöver läggas på nya ämnesplaner för Vård och omsorg hösten 2021.
- Vidareutveckling av vårt fysiska Lärcentrum.

Ragunda

- Har beslutat att starta en barnskötare/elevassistentutbildning och en lärlingsutbildning till HT-20 på grund av behov i kommunen. Extra resurser har tillsatts för att den ska bedrivas lokalt i Ragunda kommun.

4

Sammanfattning från
intervjuer med
rektorer

Samverkansformer

Idag sker samverkan

- Mellan JGY och berörda kommuner angående bland annat utbildningar.
- Mellan kommuner inom det regionala lärcentrasamarbetet. Samordnas av regionen, men kommunerna och förbundet står för budget. I nätverket finns samarbete kring bland annat kommunikation och yrkesvägledare.
- I samband med statsbidrag: Kommunerna ska numera söka statsbidrag ihop, minst tre kommuner. Samordnas via Östersunds kommun.
- Genom yrkesutbildningarna finns naturliga kontaktytor och samarbeten med näringsliv. Det finns även branschråd där samverkan sker.
- Genom IUC z-group, en viktig samverkanspart inom flera av yrkesutbildningarna och för samtliga huvudmän.
- Mellan SFI och förskola där föräldralediga erbjuds SFI genom lokal samverkan.
- Med Arbetsförmedlingen på lokal nivå, även i orter som saknar lokala arbetsförmedlingskontor.
- Samtliga har ett nära samarbete med förvaltningar och nämnder i den kommun där de är belägna (näringslivsenheter, arbetsmarknadsenhet eller liknande).

Vad saknas

- Samverkan över länsgränserna. Hindras idag av att det inte finns några tydliga kontaktvägar. Det förekommer länsövergripande samverkan men det kan finnas en utvecklingspotential här.
- Ett gemensamt och heltäckande elevsystem.

Vad kan bli bättre

- Mindre fokus på Östersund och mer på de mindre kommunerna. Utbildningar som har förutsättningar att läggas i mindre kommuner läggs oftast i Östersund.
- Kan finnas stordriftsfördelar i att centralisera vissa delar, så som ekonomi och HR i till exempel förbundet.

Överlåta huvudmannaskap till JGY

Fördelar

- Kommuner som lämnat över huvudmannaskapet upplever att de har bra insyn i JGYs arbete.
- Om fler kommuner överlåter huvudmannaskapet till förbundet kan fokus mot vuxenutbildning öka.
- Mindre kommuner har svårt att driva allt i egen regi.
- Den samlade vuxenutbildning får en politisk styrelse och förvaltning som har fokus och kompetens inom utbildning och kompetensförsörjningsfrågor på gymnasial nivå.
- En huvudman/organisation får ett samlat grepp om planering och dimensionering av den gymnasiala utbildningen i huvuddelen av länet.
- En gemensam huvudman ökar möjligheterna att skapa likvärdiga förutsättningar för vuxenutbildningen i samverkansområdet.
- Näringslivet får en ansvarig part att samarbeta med för att planera, dimensionera och utveckla utbildningar och arbetsplatsförlagt lärande.
- Vuxenutbildningen landar i en mer "renodlad" utbildningsorganisation/administration.

Farhågor

- Erfarenhet talar för att det inte alltid är fördelaktigt att gymnasie- och vuxenutbildning delar t.ex. lokaler. Oro att störst fokus läggs på gymnasieutbildning framför vuxenutbildningen.
- Kan vara svårt att effektivisera befintliga utbildningar som bedrivs i egen regi eftersom de täcker ett stort spann.
- Svårare att skräddarsy utbildning efter kommunernas preferenser. Möjligen svårare att upphandla externa leverantörer (på egen hand eller genom annan huvudman) utifrån kommunernas specifika behov.
- Eftersom vi ännu inte vet något om organiseringen av utbildning i JGY:s regi, kan Östersunds utbildningsutbud bli mindre. Nuvarande lösning kan erbjuda utbildningar genom såväl upphandlade utbildningsleverantörer som genom samverkansavtal med JGY.
- JGY upplevs ha begränsad kompetens avseende vuxenutbildning.

Kommentarer från JGY

Styrka kring nationella direktiv

- Att göra en mer regional vuxsamordning skulle kunna ge styrka kring nationella direktiv, ner till regionala och lokala diskussioner och tolkningar. Exempelvis vid nya direktiv kring antagning, kan en vuxsamordning ge styrka i tolkningar och rutiner ner på lokal nivå.

Ökad samlad vuxkompetens

- En samordning gör att den samlade vux-styrkan, kunskap och kompetens ökar.

Rationaliserad synkroniserad administration/verksamhetsutveckling

- En samordning gör att administrationen kan rationaliseras, till exempel elevadministrativa system och utvärderingssystem, olika typer av planer, systematiskt kvalitetsarbete, uppföljningar, utredningar och remisser

Kompetensdagar för lärargrupper

- Kompetensdagar för lärare och andra yrkesgrupper kan förbättras vid samordning.

Balans regionalt skol-/kommunlokalt

- Det är viktigt att skapa balans mellan regionalt och mera "kommunlokalt". JGY har idag större koncentration av vuxenutbildning och viss samordning för JGY i Bräcke och Ragunda.. Vid en samordning finns flest antalet vuxelever i Östersund vilket kan utmana förutsättningarna för decentralisering.

Branschutveckling

- Det har under 15 års tid ökat med olika branschcertifieringar och en samordning kan vara en styrka för att fortsätta utveckla mera regionalt tillsammans med gymnasiet och näringslivet. Några exempel är Vård- och omsorgscollege, motorbranschcollege, branschrekommenderad skola inom bygg och vvs.

Allmänna reflektioner

- Det finns en risk att kommunerna förlorar inflytande (kontroll, styrning, uppföljning i relation till kommunernas behov) när huvudmannaskap läggs i förbund. Det kan uppstå två skilda styrlinjer med olika förutsättningar och prioriteringar.
- Attityden till de föreslagna alternativen påverkas av kommunens storlek samt geografisk närhet och samverkan med Östersund. Till viss del spelar även det befintliga näringslivet i kommunen roll.
- Lärcentrum är viktigt i att vara lokalt nav men även bas för samverkan. Detta är oberoende huvudman och kommun. Det finns en uppfattning att kommunen lägger för lite kraft på lärcentrum. Samarbetet mellan kommun och lärcentrum anses fungera bra.
- Närheten till medborgarna och att vara lyhörd i förhållande till kommunerna är viktiga faktorer som samtliga lyfter fram.
- Generellt har kommunerna goda relationer med externa leverantörer, och det har uttryckts att de externa leverantörerna är ett viktigt inslag för att kunna erbjuda ett varierat utbud av utbildningar.
- En styrka som lyfts fram ett flertal gånger med det kommunala huvudmannaskapet jämfört med att förbundet är huvudman, är att det finns en större flexibilitet och fler valmöjligheter för kommunen att erbjuda utbildningar till medborgarna utifrån de lokala behoven.
- Östersunds kommun är en stor och viktig aktör för att kunna erbjuda många utbildningar.
- Ragunda och Bräcke upplever att huvudmannaskapet med Jämtlands gymnasieförbund fungerar väl.
- Att bedriva kommunal vuxenutbildning upphandlat och/eller i egen regi är också en politisk fråga, där preferenserna över tid skulle kunna variera något beroende på den politiska majoriteten. Om förbundet väljs som huvudman är det förmodligen en fråga som ägarna till förbundet vill bedöma och som i så fall skulle regleras i antingen förbundsordningen eller i ägardirektiven.

5

SOU 2020:30 -
Gemensamt ansvar -
en modell för planering
och dimensionering av
gymnasial utbildning

Principiella vägval för utredaren

“Elevernas val ska inte avgöra vilka utbildningar som ges” (Anna Ekström)

“Dagens skola behöver mer av samarbete och mindre av konkurrens” (Lars Stjernkvist)

- **Nya principer för planering och dimensioner - Elevernas val behöver viktas lägre i förhållande till andra faktorer. Större hänsyn till arbetsmarknadens behov. Yrkesutbildningarna är viktiga.**
- **Ökat statligt stöd och styrning - Tydlig förskjutning till statligt inflytande. Bibehållit huvudmannaskap. Skolverket tar fram underlag för vilka utbildningar som ska erbjudas. Nästa steg är att Skolverket beslutar om ramar för vad som ska erbjudas.**
- **Mer samverkan och mindre konkurrens - Mer likvärdiga villkor för kommunala och enskilda huvudmän. Varje kommun ska ingå i samverkansområden. Det ska vara möjligt att välja olika samverkanspartners beroende på gymnasieskola eller komvux.**

Utdrag av sammanfattningen

- Tillgången till och bredden av yrkesutbildning i komvux behöver öka
- Staten ska stödja och styra skolhuvudmännen mer när det gäller planering och dimensionering av vilka utbildningar som ska erbjudas samt för gymnasieskolan hur många platser som ska finnas på dessa. Staten ska därför besluta om regionala ramar för utbudet inom gymnasieskolan och för yrkesutbildning inom komvux.
- Den så kallade gymnasiemarknaden bör balanseras med mer inslag av planering och samarbete mellan huvudmän. Genom fördjupat kommunalt samarbete ska vuxna ges ökade möjligheter att söka ett bredare utbud av yrkesutbildning inom ett större område än den egna kommunen.

Vad vi har fångat av förslagen i utredningen

Kommunalförbund och samverkansavtal

”De kommuner som ingår i ett kommunalförbund som är av samma omfattning som ett primärt samverkansavtal och avser samma uppgifter och utbildning som ett primärt samverkansavtal ska avse, behöver inte träffa samverkansavtal. I sådana fall ska bestämmelserna som gäller primära samverkansavtal i denna lag i stället gälla för kommunalförbundet” (Förslag till ändring i skollagen)

Vi tolkar detta som att utredningen förslag innebär att förbundets tillhörande kommuner inom ramen för förbundet samverkar med andra kommuner om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning. En alternativ tolkning är att förbundet behöver sluta avtal med minst två andra kommuner utanför förbundet för att klara det nya lagkravet.

Regionala ramar

Skolverket ska regelbundet besluta om regionala ramar för komvux för en viss tid. Ramarna ska omfatta ett primärt samverkansområde eller en kommun om undantag har föreskrivits. Ramarna ska innefatta utbildningar som tillsammans ger ett brett utbud. Besluten ska omfatta delar av komvux hos samtliga huvudmän. För komvux på gymnasial nivå ska ramarna ange inom vilka yrkesområden som sammanhållen yrkesutbildning ska erbjudas och avse ett eller flera kalenderår. Vid behov ska ramarna även ange omfattningen av yrkesområden och vilka nationellt fastställda sammanhållna yrkesutbildningar som ska erbjudas. Ramarna för de sammanhållna yrkesutbildningarna i komvux föreslås endast ange inom vilka utbildningsområden som utbildning behöver erbjudas.

Statsbidrag

Utredningen föreslår att det ska förtydligas i förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning (regionalt yrkesvux) att personer hemmahörande i ett samverkansområde fritt ska kunna söka till sådan utbildning som statsbidrag lämnas för och som erbjuds inom samverkansområdet.

I statsbidragsförordningen har regeringen från och med ansökan om medel för 2021 ändrat villkoret för kommunernas medfinansiering. Kravet på kommunernas medfinansiering sänks för att underlätta utbyggnaden av den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Regeringen föreslog i mars 2020 att kravet på att kommunerna finansierar lika många platser själva som staten finansierar tas bort för 2020 och staten finansierar samtliga platser i yrkesvux samt ytterligare 1 500 platser under 2020.

Förväntad effekt av större upptagningsområden

“När upptagningsområdet ökar för kommunerna som bedriver yrkesutbildningarna förväntas en effekt vara att utbildningar som kanske inte hade startat på grund av för få sökande, i stället kan komma att genomföras.”

6

Inspel från andra
förbund

Hur fungerar det på andra håll med förbund för vuxenutbildningen?

Inspel från Hälsinglands Utbildningsförbund och kommunalförbundet Kunskap Väst

Fördelar

- Möjliggör att det finns vuxnelever knutna till de flesta yrkesutbildningarna på gymnasieskolorna
- Täta kontakter mellan skolformerna och korta beslutsvägar möjliggör att utbildningar snabbt kan startas upp och att vux får tillgång till yrkeslärarkompetens, lokaler och material
- Genom att fylla ut med vuxna kan gymnasiet bättre nyttja lokaler och personal
- Spridning av kunskap om båda skolformerna, arbetsmarknadens behov, utbildningarnas innehåll o s v i chefsgruppen ger kompetensmässig fördel på chefsnivå
- Möjlighet att gemensamt bygga kontaktnät med andra aktörer och med företag
- Ekonomiska fördelar genom storskalighet, billigare överbyggnad, ledning osv.
- Lättare att kompetensförsörja & mindre sårbart
- Mer rationell och således billigare administration
- Större utbud av yrkesutbildningar
- Frisök för vuxenutbildningen vilket möjliggör att fler yrkesutbildningar kan starta, fler elever. Denna lösning hade varit möjlig även utan ett förbund genom samverkansavtal mellan kommunerna.
- Slipper IKE hanteringen (Interkommunal ersättning)
- Genomför gemensamma upphandlingar av utbildningar främst distansutbildning, önskar att fler gemensamma upphandlingar gjordes för fler utbildningar.
- Tydligare utbildningsfokus än tidigare när vuxenutbildningen låg kvar i hemkommunen.
- En "renare" utbildningsorganisation än tidigare.
- Fler kollegor i form av vux rektorer från andra kommuner.

Nackdelar

- Beställarkompetensen minskar i kommunerna
- Komplicerade avtal med flera kommuner
- Gymnasiefrågor tenderar att ta överhand i förbundet, vux glöms bort ibland. Med tiden har VUX dock fått större utrymme
- Har till viss del tappat den frihet/flexibilitet som fanns när vuxenutbildningen låg direkt under hemkommunen
- Mer styrd i förbundet än tidigare, vilket är på gott och ont
- En gemensam antagningsenhet i förbundet hade varit önskvärd i och med att vi har ett frisök. Att systemet fungerar bygger på bra relationer mellan kommunernas rektorer
- Budgetfrågorna blir något komplicerade och kan hos vissa kommuner upplevas som orättvisa – fått mindre medel än tidigare
- Viktigt att vuxfrågorna har en egen styrning skild från gymnasieskolan

Tack

pwc.se

Denna rapport har upprättats inom ramen för vårt uppdrag att utföra tillhandahålla rådgivning avseende ansvarsfördelning för den kommunala vuxenutbildningen. Rapporten är endast upprättad för vår uppdragsgivares räkning, Jämtlands gymnasieförbund, och till förmån för kommunerna inom förbundet och får inte lämnas ut eller göras tillgänglig för andra fysiska eller juridiska personer utan Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB:s/PricewaterhouseCoopers AB:s skriftliga godkännande. I avsaknad av skriftligt godkännande, tar Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB/PricewaterhouseCoopers AB inte något som helst ansvar gentemot andra fysiska eller juridiska personer än nyss nämnda som väljer att förlita sig på eller att agera utifrån innehållet i denna rapport. Inte heller tas något ansvar för att rapporten används för andra syften än för dem som förelegat vid uppdragets utförande.

© 2020 PricewaterhouseCoopers i Sverige AB. All rights reserved. In this document, “PwC” refers to Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB or PricewaterhouseCoopers AB which is a member firm of PricewaterhouseCoopers International Limited, each member firm of which is a separate legal entity.